

Naročnina mesečno 25 Din, za tuzemsko, 40 Din, za tujstvo, za izdajo celetno 96 Din, za izdajo 120 Din. Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENECE

Ček, račun: Ljubljana št. 10.630 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7363 Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797. Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Parlamentarna ali diktatorska vlada v Nemčiji

Hitler omaga!

Berlin, 21. novembra.

Zgodovina je polna protislovij, a redko bomo našli na položaj, ki vsebuje toliko ironije kakor kandidatura Adolfa Hitlerja, bivšega pleskarja, rodom iz Braunaua ob Innu, za kanclerski sedež železnega kancelerja Nemčije von Bismarcka. Oni, ki je deset let sejal sovraštvo proti političnim strankam in z nasiljem pobijal ali smešil parlamentarno demokracijo ter uspel dvigniti velikanske mase nemškega naroda proti ustavni demokraciji, hoče sedaj, ko je prišel na višek svoje moči, braniti politične stranke, parlament in demokracijo proti diktatorski vladi, ki v parlamentu nima niti sence političnih pristašev.

Kako se je predsednik — maršal Hindenburg — mogel odločiti, da v smislu parlamentarnih običajev in gotovo v nasprotju s svojimi lastnimi simpatijami pozove Hitlerja, da sestavi parlamentarno vlado? Tistega Hitlerja, katerega je v sedaj že zgodovinski avdienci dne 13. avgusta odslavljal v petih minutah ter se vrhu tega še izrazil, da bi mu poveril kvečjemu kakšno ministrstvo za pošto in telegraf. Iz tega bi človek sklepal, da pri maršalu Hindenburgu osebno mnenje in osebne simpatije ne odločujejo v državnih poslih. Leta 1918 je iz cesarskega maršala postal maršal republike brez dvoma ne iz notranjega prepričanja, ker on je ostal v srečnem monarhist, ampak iz razlogov vesti, ki mu je nalagala druge, višje dolžnosti napram narodu in domovini.

V današnji notranjepolitični krizi je Hindenburg kot vojak in aristokrat pristaš avtoritativne vlade. Če bi odločale njegove simpatije, bi ne bilo treba nobenega parlamenta, zadostovala bi močna, dobro organizirana vojska. Toda ključ vesti mu narokuje, da ni bil poklican na najvišje mesto v nemški državi zato, da vrši svojo voljo in da sledi svoji čuti, četudi bi jo pred samim seboj opravičil, ampak da vrši voljo naroda po predpisih demokratske ustave. Ne, da uresničuje načrte, ki se mu zdijo dobri, ampak da sledi smernicam, ki mu jih v okviru ustave daje ljudstvo. Razvoj političnih dogodkov v Nemčiji je pokazal dosti jasno, da se avtoritativna vlada proti volji političnih strank, katere je izvolil narod, kratkoma ne da več vzdržati, razen seveda, ako bi se prekoračila ustava. Toda ustava je najsvetejša stvar v političnem življenju narodov in če se niti ona ne spoštuje več niti od onih, ki so poklicani, da jo varujejo, potem se temelji države rušijo. Maršal Hindenburg je gotovo pod težo teh dolžnosti pozabil na svoja osebna

nagnenja in v dobi velikih preizkušenj ostal čuvár ustave in tako zvesti služitelj ljudske volje.

Kam bo vodil razvoj, trenutno še ne vemo. Hindenburg je storil vse, da bi Hitlerju onemogočil vsako avanturo in da bi brez garancij izročil nemški narod v roke pokreta, ki je komaj še včeraj preklinjal ustavo, demokracijo in demokratske ustanove. Vprašanje pa ostane vendar le odprto, če bo Hitler v stanu zbrati parlamentarno večino in tako omogočiti, da bo Nemčija vladana po parlamentarni vladi in ne po diktatorskem § 48. Kajti sicer bi se ne splačalo menjati Papena za Hitlerja!

Če bi se pa šefu nacionalnosocialistov posrečilo pridobiti katoliške stranke za sodelovanje, potem pa nastane usodepolno vprašanje, kako dolgo in kako daleč bosta ta dva svetovna nazora mogla sploh hoditi skupaj. Ako Hitler ostane pri tem, kar je deset let pridigal po Nemčiji, potem bo skupna pot zelo kratka. Potem mora centrum proč od njega, če pa ublaži svoj program, ga bodo zapustili njegovi pristaši. In kaj naj sledi potem?

Zadnje vesti

Torej diktatura

Hitler se stavi na razpolago za diktatorja

Berlin, 23. nov. V tukajšnjih političnih krogih so splošno prepričani, da sestava vlade pod Hitlerjem vsem vodstvom ne pride več v poštev. V sedanjem trenutku je vsaka parlamentarna kombinacija nemogoča.

V krogih nacionalnih socialistov izjavljajo, da Hitler s tem ni hotel pustiti odprtih vrat za poznejša pogajanja, temveč da je to s Hitlerjeve strani samo taktična poteza, da se ogne odgovornosti, da je sam definitivno prelomil s Hindenburgom, hoteč tako zvaliti vso odgovornost na predsednika republike.

Berlin, 23. nov. tg. V svojem odgovoru, ki ga je Hitler danes zvečer poslal Hindenburgu, skuša Hitler doseči, da se ne bi nadaljna pogajanja z njim pretrgala. Hitler sicer izjavlja, da mu ni mogoče sestaviti večinske vlade. Tega pa ne utemeljuje s tem, da bi se upiral pogojem državnega predsednika, temveč tako, da pravi, da po njegovem mnenju ni primerno, vračati se k parlamentarni vladni obliki, ker se je z ustvarjanjem prezidijalne vlade našel pot k drugemu sistemu vladavine. Hitler izjavlja potem, da se za tako prezidijalno vlado stavlja neomejeno na razpolago. Hitler ne stavlja več zahteve, da bi on moral voditi tak predsedstveni kabinet, na drugi strani se Hitler tudi ne odreka izrecno mestu kanclerja, ten-

denca njegovega pisma pa je ta, da bi z večjo skromnostjo v svojih zahtevah dosegel udeležbo narodnih socialistov v praktični državni politiki. Z izpremembo linije, ki sicer ne izraža, pač pa namiguje, da bi se Hitler odrekel mestu državnega kanclerja, se odvarja možnost, da se pod vodstvom Hindenburga sedaj lahko začne pogajanja z drugimi strankami, ki bi prišle v poštev za to, da bi v državnem zboru tolerirale prezidijalno vlado.

Hindenburg bo na to pismo brez dvoma samo ugotovil, da je Hitler odklonil misljo, ki mu jo je na podlagi ustave ponudil, ter bo izvajal posledice s tem, da bo imenoval novo avtoritativno vlado, katere šef bo po vsej priliki Papen.

Hindenburg bo na to pismo brez dvoma samo ugotovil, da je Hitler odklonil misljo, ki mu jo je na podlagi ustave ponudil, ter bo izvajal posledice s tem, da bo imenoval novo avtoritativno vlado, katere šef bo po vsej priliki Papen.

Krva statistika

Berlin, 23. nov. Policija je sredi izdala statistiko o spopadih, ki so se zgodili v Prusiji v septembru. Skupno je prišlo do 304 nasilnih nastopov, pri čemer se enega človeka ubili, 282 pa jih ranili. Preiskava je dognala, da je v 139 primerih odgovornost na strani komunistov, v 100 primerih so bili povzročitelji incidentov nacionalni socialisti, v 21 primerih pa socialni demokrati. Za ostale spopade se odgovornost ni dala natančno dognati.

CSR razorožuje

Praga, 23. nov. ž. Češkoslovaška armada se bo zaradi varčevanja reorganizirala in bo zmanjšana na 36 efektivnih polkov. Tudi druge vrste orožja bodo znižane, vpostavljena pa bo nova kombinirana konjska brigada, ki bo sestavljena iz treh polkov konjice, enega bataljona kolesarjev, ene baterije lahkega konjskega topništva, ene baterije možnarjev, ene čete oklopnih avtomobilov in ene čete motociklistov. Pehotne brigade bodo ukinjene.

Grška razstava v Belgradu

Belgrad, 23. nov. I. Trgovinski minister dr. Ilija Šumenković je danes dopoldne ob 10 v umetniškem paviljonu Cvete Zuzorič otvoril veliko razstavo grških izdelkov. Otvoritev razstave je prisostvoval tukajšnji grški poslanik Melas in ostali diplomatski zbor s papeškim nuncijem Pellegriniettim, ameriškim poslanikom Princeom, zastopniki vseh naših gospodarskih ustanov, delegati grških gospodarskih institucij iz Soluna in drugih. Po pozdravnem govoru trgovinskega ministra dr. Šumenkovića so se govorili grški poslanik Malas, predsednik grškega komiteja Šircis in Cuvaj, predsednik zagrebske zbornice, ki je vsem odličnim povabljenim podal lepo sliko razvoja trgovinskih odnosov med Jugoslavijo in Grčijo. Prijeten vtis je napravila na vse zbrane pozdravna izjava, ki jo je poslal komiteju za prireditev te razstave g. Venizelos.

Mandžurijska prenašala od konference do konference

Zeneva, 23. nov. Svet Društva narodov bo danes na javni seji nadaljeval proučevanje mandžurijskega vprašanja. Glede bližnje bodočnosti v zadevi tega spora se pojavljata dve verziji: 1. Ali naj se brez odloga skliče izredna skupščina DN že za začetek decembra; v tem primeru bi skupščina postavila poseben odbor, ki bi imel nalogo proučiti Lyttonovo poročilo. Ta odbor bi o tem poročal na prihodnjem zasedanju izredne skupščine, ki naj bi se sestala januarja prihodnjega leta. 2. Ali pa naj odbor devetnajstotice že zdaj dobi nalogo, proučiti Lyttonovo poročilo. V tem primeru bi se izredna skupščina, ki naj definitivno ukrene zaradi Mandžurije, sestala samo enkrat, in sicer v februarju.

Zopet Gandhi

Bombay, 23. nov. ž. Gandhi je poslal »Timesu of India« pismo, v katerem odločno demantira vesti, da je sklenil vse svoje življenje posvetiti borbi za izenačenje tlačenih kast. Gandhi v tem pismu naglašja, da ga hočejo na ta način prisiliti, da se odreče politiki. Gandhi je izjavil nadalje, da bo še naprej deloval ter da se bo zlasti boril za enakopravnost Indije.

Resolucije škofovske konference

Katoliški episkopat v Jugoslaviji, zbran meseca novembra na svojih letnih konferencah, je pretresal važne cerkvene administrativne posle in cerkveno-politična vprašanja. Po vsestranskem razpravljanju storjeni so vrlo važni sklepi in med ostalim izdane so sledeče resolucije:

1. Episkopat najodločneje protestira proti nekulturnim napadom, ki jih sistematično izvajajo neprijatelji cerkve in nekateri pripadniki nekatoške veroizpovedi na vrhovnega poglavarja katoliške cerkve, svetega Očeta papeža, in na katoliške svetinje.

Razkroj marksizma v Avstriji

Utisi zadnjega kongresa socialdemokratov

Kongres socialne demokratske stranke, ki se je vršil v preteklem tednu, je bil prava slika notranjih razmer in desorijentacije duhov v socialističnih vrstah. Dunajskim socialnim demokratom se je radi svoje ekstremistične usmerjenosti posrečilo, da so preprečili razkroj avstrijskega marksizma v dve skupini, in sicer v socialiste in komuniste. Avstrijski socialni demokrati so bili tako radikalni, da so jih splošno smatrali za zmerne komuniste. Toda prav kongres je pokazal, da ne bo lahko še nadalje ohraniti enotnost marksistične fronte. Pojavila se je namreč močna struja, ki je zahtevala, da se stranka orijentira popolnoma revolucionarno in da prične s silo boriti se za pravice delavstva. Najbolj značilni so bili vpadi in medklici za časa govora dunajskega občinskega svetnika Speiserja. Ta je nastopil proti politični agitaciji v dunajski plinarni. Rekel je tudi, da ne more dovoliti, da bi delavci prihajali v tovarno z znaki ali v uniformah. Tedaj so se zaslišali klici: »Fuj! To je rdeči Dunaj!« Vstala je Käthe Leichter in zavpila: »Edino politika sile privlačuje mase. Nikakor ne smemo dovoliti, da nasprotnik dvigne glavo. To mora veljati tudi za personalno politiko na dunajski občini. Če kdo imenuje svojega nasprotnika v parlamentu lopova, še ni potrebno, da se predsednik socialni demokrat dr. Renner hodi opravičevati zato h kanclerju!« V razpravo je moral poseči dr. Bauer, da je pomiril nasprotnike.

Značilna je bila tudi razprava o visokih plačah. Skupina levo orijentiranih socialistov je v posebni resoluciji zahtevala, naj se visoke plače funkcionarjev stranke znižajo, prav tako naj se stranka zavzame za znižanje visokih plač v javnih uradih. Tudi ob tem vprašanju sta se takoj pokazali dve skupini, prva, ki bi rada prišla na »ugodna mesta in družna« beati possidentes, ki

7. Katoliški episkopat priporoča duhovnikom in vernikom karitativno akcijo, da se najprej naši bratje v tej pretežki dobi gospodarske krize oskrbe z najnujnejšimi življenjskimi potrebščinami v zimskih mesecih. Posebno paznjo obračamo na naše izseljenike, ki živijo v težkih materijernih priklakah. Istotako obračamo paznjo tudi na one siromašne državljane obojega spola, ki radi pomanjkanja in bede iščejo zaslužka izven domačega ognjišča. Vsi ti zaslužijo paznjo, ker so radi pretežkih prilik svojega življenja izpostavljeni tudi moralni propasti.

na dobro plačanih mestih ži sedi. Dr. Ellenbogen, ki je prejel nalog, da uporneže potolaži, je med drugim dejal, da ne sme biti med socialisti tendenca za znižanje plač, da ni mogoče postaviti za različna mesta enotne meje za plače; sploh pa ne smemo vzgajati človeštva k oboževanju revščine, kajti nesocialno bi bilo, da bi delavec živel od miloščine, kakor kak trapiist ali menih, sicer zapadamo v zastarelo askezo! S takimi rečenicami so oficijelni predstavniki stranke skušali potolažiti revolucionarje, da lahko sami ostanejo na dobro plačanih mestih, uporneži pa v askezi...

Dr. O. Bauer je tudi govoril o razmerju med socialisti in komunisti in izrazil željo, da bi prišlo do sporazuma med komunistično in socialistično internacionalno. Morda bodo to uvideli tudi boljševiki, ko se na znotraj konsolidirajo in bodo skušali uveljaviti marksizem po vsem svetu. Če se boljševiški poskus posreči, potem se socialnim demokratom na zapadu po Bauerjevem mnenju ni treba bati.

Predlogov h konkretnim problemom, kakor o brezposelnosti, kongres ni stavil, ker je pač lažje govoriti splošno kakor konkretno. V posebnem predlogu so zahtevali razlastitev veleposestev. Neki govornik je za zdravilo socialne bede predlagal med drugim tudi malhuzianizem.

Na kongresu je bilo tudi sklenjeno, naj se poveča število potovalnih knjižnic od 10 na 28, prav tako naj se poživijo propaganda s sovjetskimi filmi.

Dunajska vremenska napoved: Par dni bo še trajalo milo vreme. Zaenkrat pa bo večinoma oblačno in včasih deževno s svežimi zapadnimi vetrovi.

Zagrebska vremenska napoved: Precej oblačno, počasi se bo zopet zjasnilo, topije, vendar pa ima vreme značaj nestalnosti.

Novi pogledi razrednega boja

Boljševikom je prečestokrat težko uravnavati nasprotiva, ki nastajajo med njihovimi načeli in politično prakso; s taktiko se namreč ne da vse zabrisati. Zatorej se marljivo trudijo, da bi čim bolj uglasili skupno delo s kapitalističnimi državami, pa naj bo to politično ali gospodarsko in ga pravi v sklad s svojimi razrednimi teorijami, ki se gibljejo v okviru dialektičnega materializma.

Sovjetski časopis »Problemi marksizma« ima v zadnji številki interesanten tovrstni članek, ki ga je napisal gen. Poplavskij »O komunistični izhodni točki k novim oblikam razrednega boja«. Pisec v uvodu izjavja, da se je marksistična teorija o razrednem boju današnjih dni absolutno izkazala; zakaj njen pomen za praktični uspeh komunizma, ki ga je imel v svojem političnem in socialno-gospodarskem boju s kapitalistično-imperialističnim sistemom, je brez dvoma ogromen. Od tu prihaja Poplavskij na Lenina, ki je svojočasno priznal tri plati ljudstev vseh držav, ki pridejo kot nosilci komunistične ideje v poštev: industrijski proletarijat, ki bo gospodujoči razred v bodočnosti, sproletarizirano kmetstvo in potlačeni narodi kolonialnega kapitalizma. Oba poslednja prideta le kot sobojevnika komunizma do izraza, nikakor pa ne kot nosilca istega. Težava za vodstvo komunistične internacionale pa obstoji v tem, da je Sovjetska unija hkrati matica svetovnega komunizma in država za se, ki mora rešiti svoje posebne zunanje-politične naloge. Moskva ni le središče komunizma in glavno taborišče komunističnih sil, marveč je tudi glavno mesto države, ki ga obdajajo same kapitalistične in sovražne moči, pa mora zategadelj »voditi račune o vseh metodah in spletkah meščanske diplomacije«. — Unija Sovjetskih socialističnih republik kot izhodna baza komunistične borbe proti kapitalizmu in taista unija kot država — imata isto nalogo: užgati svetovno revolucijo. Vendar so sredstva in poti k temu smotru za vsako vrsto unije bistveno različna.

Medtem, ko imajo komunisti, to je revolucionarna organizacija, ravno črto in enovito taktiko, mora sovjetska vlada hoditi skozi zapletljave in ovinkaste, zakaj ozirati se mora na svetovno politiko iz računati na borilne metode kapitalističnih držav »Vlada Sovjetske Rusije ne more drugače, kakor da vodi ono »visoko politiko«, proti kateri se komunistične stranke stalno bore...

Kjub vsemu temu pa — piše pisec dalje — ostane marksistična razredna teorija borbe tudi za sovjetsko vlado edino sposobna in pravo orodje za pojasnitev zgodovinskega nastanka in razvoja človeštva. Toda na razmeroma enaki teoretični osnovi se menjavajo oblike razrednega boja. Kakor za komuniste tako obstoja tudi za sovjetsko vlado problem v tem, da nove aspekte zmerom takoj prav zaamejo in se po njih (vsak na svoj način) ravna. »Razredna protislovja so danes mnogo bolj komplicirana kakor pred vojno.« Zlasti pa je internacionalni značaj revolucionarnega boja med svetovnim proletarijatom zakrit v nacionalno-politične probleme socialnega in gospodarskega življenja posameznih držav. Zaradi tega je danes prva naloga komunizma, da zruši vse te nacionalne in nacionalistične tendence proletarskih in polproletarskih mas v posameznih državah. »Da se je namreč fašizem in nacionalizem posrečilo tudi prave delavske sloje pridobiti, se žal ne da tajiti.« Da se je pa to zgodilo — izjavja Poplavskij dalje — moramo iskati vzroka v tem: Fašizem in nacionalizem sta si privzela navidezno socialno bazo, na kateri se gradi takozvani blagor delavstva. To je pa le past, ki vabi. Vse te različne »socialistične« stranke Evrope in Amerike, zlasti pa socialne demokracije vseh barv so neprepustno dobroga storile »nacionalnemu socializmu« s tem, da so podpirale državo in »narodne interese».

Poslej pa so glavne naloge komunizma, da vrne razrednemu boju mednarodni značaj. Vendar pa se naj pri tem »narodna občutja« posameznih delovnih mas taktično izrabljajo.

Kar pa se končno tiče kolonialnih narodov, misli dalje Poplavskij, so komunisti pogrešili težke taktične napake; »malo prezgodaj so njihova nacionalno-revolucionarna gibanja zvodili v svoje komunistične vode.« »Kolonijalni in polkolonijalni narodi, kakor so na primer Indijci in Kitajci, ne bodo še dolgo zadosti zreli, da bi se kot aktivni nosilci komunizma udeleževali. Morajo se torej za enkrat porabiti kot soborci.«

Isto velja, čeprav malo v drugačni obliki, za »proletarizirano kmetstvo in brezrazredno malo-meščanstvo Evrope in Amerike. V teh plasteh se čisti komunizem ne more pokoreniti.« »Tu bi pač morali« končava pisec svoj članek, »probleme marksizma rešiti s prehodnim štadijem in sicer tako, da bi nacionalno-socialistične tendence polagoma zamenjali z internacionalno solidariteto.«

Izseljenška nedelja

Belgrad, 23. nov. I. Na prošnjo Zveze izseljenških organizacij iz Zagreba je prosvetni minister izdal odlok, da se morajo ob priliki izseljenške nedelje, ki jo bodo praznovali po vsej državi od dne 27. novembra do 3. decembra, vršiti v vseh ljudskih, meščanskih in srednjih šolah predavanja o naših izseljencih.

Svetovna gospodarska konferenca bo 1. maja

Zeneva, 23. novembra. Po večtedenskem zasedanju je sredi končal svoje delo pripravilni odbor za svetovno gospodarsko konferenco. Odbor je proučil predvsem gospodarska, finančna in carinska vprašanja, ki naj pridejo na dnevni red te konference. Konferenca naj bi se sklicala na dan 1. maja 1933.

Po'isho-sovjetski pa'!

Moskva, 23. nov. AA. Nocoj sta poljski poslanik v Moskvi Patek in zunanji komisar Litvinov podpisala dodatno konvencijo k paktu o nenapadanju med Poljsko in Sovjetsko Rusijo. Po tej konvenciji se v slučaju spopada med obema državama sestavi mešana upravna komisija štirih članov.

Hoover-Roosevelt

Vprašanje vojnih dolgov še vedno nerešeno

New York, 23. novembra. tg. Po dvurnem razgovoru sta se razšla Hoover in Roosevelt z rezultatom, da je za vladno politiko za prihodnji čas odgovoren samo Hoover. V diplomatskih krogih je radi takega konca sestanka nastalo razočaranje kljub temu, da ni bilo pričakovati, da bi Roosevelt prostovoljno sam zagazil v dosežanje politike glede mednarodnih dolgov in moral se potem biti soodgovoren za nadaljnjo politiko Hooverja, katere se je ravno glede mednarodnih dolgov zelo kompromitirala pri kongresu.

Roosevelt, ki je danes odpotoval v Warm-springs v Georgiji, da se tam zdravi, bo imel sedaj čas, posvetovati se z voditelji demokratov o revizijskem programu. Roosevelt želi, da bi se ustanovila posebna komisija za pogajanja s posameznimi državami-dolžnicami. Po najboljših informacijah vsega dopisnika je Roosevelt prepričan, da redukcija dolgov sama ne zadošča in da mora Amerika za vsako ugodnost v plačevanju dolgov otvoriti svoje trgovske kanale. Pri tem bo igralo veliko vlogo tudi zavarovanje prostega ameriškega zlata.

Roosevelt smatra evropske dolgeve za velik trgovski aktivum. Hoover pa bo imel sedaj ne-hvaležno nalogo, da izbojuje s kongresom vprašanje o decembrskih plačilih. Ker je njegova konferenca z Rooseveltom ostala brezuspešna, je skoro brezumno misliti na to, da bi sedanji kongres podaljšal moratorij.

Hoover bo še danes vprašal voditelje kongresa, ali bi bilo eventualno sprejeti stvarne dajatve na-

mesto denarnih plačil, pričakovati pa mora delni-tivni: ne, tako da ne bo ostalo nič drugega, kakor reči dolžnicam na najprijaznejši način, da je odločitev pri kongresu in da se bo celotno vprašanje glede dolgov začelo obravnavati.

New York, 23. nov. tg. Pozno zvečer je Roosevelt sprejel voditelje demokratov na razgovor, ki je trajal do zgodnjih jutranjih ur. Roosevelt jim je med drugim dal tudi stvarne informacije, ki jih je dobil tajnik finančnega ministra Mills na konferenci s Hooverom, ter ni zamolčal, da smatra položaj za kritičen. Decembrsko plačilo bo zadnje plačilo, ki ga bo izvršila Anglija, če bi Amerika odklonila nova pogajanja o kompleksu vojnih dolgov. Hoover bo torej v svojem odgovoru na note držav dolžnic naglašal, da prekratki čas ne dovoljuje kongresu, odločiti se glede decembrskega plačila. Obenem pa bo Hoover pristavil, da želi Amerika revizijska pogajanja, tako da se bo do prihodnjega zapadlega plačila v juniju 1933 razčistil položaj.

Čuje se, da bo Hoover na današnji konferenci z voditelji kongresa brezobzirno napadel šoviniste, ki bi bili proti reviziji. Zaupno bo izjavil, da je Anglija sicer pripravljena plačati, da pa se ne more reči naprej, kakšen bo vpliv na angleški funt. Kongres bo nosil vso odgovornost, če bi angleška valuta padla dalje in s tem nadaljevala deflacija cen na ameriškem trgu. Hoover bo dal parlamentarcem na prosto, da bi namesto dejanskega plačila zahtevali samo odložitve zapadlih plačil na poseben konto.

Boljševizem mami estete zapada

Paris, novembra.

Pariz ima te mesece svojo izredno senzacijo. Andrej Gide, ki se je v eni zadnjih slavnostnih izdaj literarnih revij, posvečenih Goethejevi stoletnici, sam proglasil za Goetheja dvajsetega stoletja, je nenadoma v obliki hrupnih člankov proglasil, da prehaja v komunizem. Temu činemu panteistu vseh čudnih negacij današnje bolezni, je danes le še Moskva prava maska duhovne pozitivnosti. Bleščeče izjavljanje Gideovo je še stalno izživalo veliko odneva v francoski literaturi, sedaj pa se je v debati oglasil tudi znani katoliški pisatelj François Mauriac, ki je o problemu estetike in boljševizma napisal zanimive zaključke. Nekoliko teh misli podajam tukaj tudi za čitatelje »Slovenec«:

»Mnogo francoskega delavstva se je že začelo odvrnati od Moskve. Zadnji čas pa Moskva najde mnogo zagovornikov med francosko elito. Moskva privlači mnogo gospodov pisateljev, zelo sladkobnih in subtilnih — in med temi, prvega med vsemi, Andreja Gidea, ki ga petletka spravlja v pravi delirij.

Pisatelji elite, ko se obračajo h Moskvi, zapadajo globlji vzrok. Navadno razpolagajo z vsemi ugodnostmi materialnih dobrin, ker so stalno živeli v okviru naše »kulture«, vendar so v bistvu najbrž stalno trpeli vsled slabe vesti? Glad in žeja po pravici, ki jo je Kristus vsadil vsakemu človeku v srce, recimo, da jim prizadeva osobe muke in preobrate. Bili bi zelo krivični, če bi jim odrekli plemenitost v krizi, ki jih ima v oblasti. Toda ta glad in žeja jim ne bi mogla dati one ljubezni do boljševizma in bi jih morala kmalu odvrti od boljševizma. Mislim pa, tukaj na čisto ponižne razloge.

Moje zadnje otroče ni moglo gledati enega mojih indokitskih prijateljev, ne da bi se mu takoj ob prihodu zagnalo v naročje: »Prav gotovo ga zelo ljubiš, sem ga vprašal. »Ne, ne,« mi je odgovorilo otroče, »le bojim se ga tako zelo. Navdušenje, ki ga danes doživljajo nekateri naši dušovi, ni najbrž prav nič drugačnega reda. Ali se spominjate sili Jeana Cocteauja v Potomaku, ki slika strah dobrodušne družine Mostiner pred poštenimi, ki se imenujejo Eugenije. Prav tako se mala skupina velikih buržujev naše književnosti v opravi luksuznih potnikov približuje prestevanju svoje korake boljševiške pošasti. Usta so jim polna salomalekov in prepevajo hvalnice, od katerih nam vsaj ena dopušča pogledati globlje v to zanimivo dogodivščino. Trdijo namreč, da jih privlači to, da je komunizem napredek. To je za nje novi člen umetniškega verovanja, ki ne vzdrži kritike. Bilo bi nam pravzaprav težko jih trdo prijemati, ker je pač treba zmiraj imeti neko verovanje, osobito ko Andrej Gide ne dopušča dvomiti, da 1. človeštvo napreduje in da se 2. ta napredek očituje predvsem v boljševizmu. Njegova gotovost gre tako daleč, da dopušča, da ta napredek vznemirja »te odlične duše«. Pod temi odličnimi dušami misli Gide ruske kristjane. Gide ne priznava, da so ti kristjani preganjani. O vsem tem govori v tonu, ki je tako značilen za neko vrsto poštenih ljudi. G. Andrej Gide, ki se drzne trditi, da samo religija preganja, si upa odrekati mučenstvo ruskim pravoslavcem. Nič drugega da jim ni bilo zabranjeno, ko to, da se je zabranilo njihovim duhovnikom skruniti otrokom v šolah možgane (to si upa Gide napisati).

Toda dvignimo debato in se spovejmo, da obstojajo nepremakljivi principi, o katerih je dvom nedopusten. Je posebno en princip, ki bi ga rad iznesel tako preprosto, kot le mogoče: vsakdo od nas ve, da bi lahko postal manj zloben nego je. Ni ga človeka, ki se ne bi tega zavedal. Vsakdo ima moč, da postane boljši nego je. Toda ne prihajajte mi z nasprotjem, da je to »boljšec zelo podvrženo diskusiji. Trdim le, da ga ni na svetu, ki bi ne videl one dolžne točke, v kateri se mora posebno premagati, da postane, če že ne svetnik, pa vsaj poštenjak v najvišjem pomenu besede. Postavljam princip, da je to spoznanje zagreblo v nas toliko korenine, da si moramo storiti mnogo sile, da se ga oprostimo. Trebalo pa je zato G. Gideu pol stoletja, da je temu jasemu naziranju o notranjem napredku izpodnesel upravičenost s preobratom k navni veri v materializem.

Pustimo ob strani sporno mnenje, ali človeštvo napreduje. Toda vsekakor gre tu le za upanje in ne za gotovost. Strast, s katero nekateri

ljudje sprejemajo ta napredek, je v direktnem razmerju z ono strastjo, s katero so ti ljudje razušili v sebi oni tribunali, ki obsoja vse zločine. Človeški napredek, kakor ga slave, jih opaja predvsem zaradi tega, ker upajo, da bo izvršil popoln preobrat v vrednotenju onih prvin, ki so jih hoteli sami preobrniti že v sebi. Ti ljudje imajo globok interes, da istovetijo ta napredek z neredom, ki ga tako silno rabijo, da lahko izhajajo v družbi vsaj neopaženo. Ta moralni zakon, ki ga zasramujejo in ga zanikajo, upajo, da bo izgnal prej, nego-li sami narodi. Da se rodi družba, v kateri bodo srce in duša otrok tako zelo zuko-renjenjena, da bodo popolnoma izgubili oblast to-čiti dobro in zlo! Kako čudovito upanje za te lepote duhove, ustvarjene te nove družbe, v kateri nikdo ne bo več trebal vzbuhati kesanje, ker že naziv slabosti in napake bo popolnoma »pozabljen«.

Hotel bi prav močno zaklicati vso svojo simpatijo za boljševizem: piše Andrej Gide, »in moj klic naj bo slišan od vseh. Hotel bi še dovolj dolgo živeti, da bi videl uspeh tega napora; uspeh, ki ga želim in iz vsega srca in s katerim bi rad sodeloval: videti bi rad, kaj lahko ustvari država brez religije, družba, sproščena vseh spon. Religija in družina sta dva največja sovražnika napredka.«

Vera, družina, notranji napredek niti ne najde večje opore. Torej ta notranji napredek ni samo različen od splošnega napredka človeštva, ampak mu je tudi sovražnik. Zdal lahko vidimo jasno. Bilo bi brezuspešno temu neofitu dokazovati, da je boljševiška diktatura ena najneznanejših, kar jih je človeštvo imelo. Malo ga zanima, kaj zunanji pritiski. Edini pritisk, ki ga moderni človek čuti, je morala, religija in družina, ki naj izgine pod tem pohodom; to je zmaga, ki da je ni mogoče dovolj drago plačati. Danes torej obstoja na svetu kosček zemlje, kjer človek, kjerkoli da je, ne more več storiti zla, ker je zlo in dobro izgubilo pod silo dekreta. Koliko čudo! »Kennst du das Land... Tukaj bi hotel živeti.«

Notranji napredek človeštva po stopinjah Kriststovih, materialni napredek po stopinjah mark-sizma. Zmiraj se vračamo v dva svetova, ki se stavi-va eden proti drugemu do konca vseh stoletij. Jaz verujem v moč one, ki izgleda danes slabjša. Mislim na tiste rdeče vojaše, ki jih je nedavno prikazovala ona boljševiška karikaturna, kako v spopadu le še mehnično delajo znamenje križa. Hkrati pa znova čitam te vrstice Andreja Gidea v isti številki »Nouvelle Revue Française« nekaj stavkov pred svojim »Credo v boljševizem: »Pri-dejo nadine nekateri dnevi, ko bi se naravnost zrušil, če bi se prepustil svoji notranjosti, pred oltar in pred obhajilno mizo...« Za nas ima v tem stavku vrednost le čustvo, dasi je izraz sam skoraj da nikoten. G. Gide dodaja, da ga zadržuje le poštenost duha; toda mi verujemo obenem z Bourdalonejem: »da ne zavisi od nas imeti ali pa ne imeti luč...« So med nami ljudje, ki bodo osvetljeni in klicani, neprenehoma, do njihovega konca.

Drobne vesti

Belgrad, 23. nov. I. Papež Pij XI. je odlikoval Vladislava Preleja, trgovca iz Pančeva, in pred-sednika pančevske rimsko-katoliške cerkvene ob-čine, z visokim odlikovanjem reda sv. Silvestra P. viteškega reda za zasluge, ki si jih je pridobil za to cerkveno občino. Visoko odlikovanje bo izročil odlikovaneu 27. t. m. sam belgrajski nadškof o. dr. Rafael Rđić.

Belgrad, 23. nov. Prometni minister je dovolil udeležencem skupščine jugoslovanskega veslaškega saveza, ki bo 27. novembra v Zagrebu, polovično vožnjo. Vozna olajšava velja za vse razrede in vlake, ekspresni so izveti. Olajšava velja od 23. do 30. novembra.

Pariz, 23. nov. Andreja Bouillousa Lafonta, čigar ime se je dosti imenovalo v zvezi z afero pri družbi »Aeropostale«, so danes dopolne aretirali.

London, 23. nov. Tu so se širile vesti, da nam-erava Macdonald podati ostavko na mesto pred-sednika vlade in na poslanski mandat. »Daily Te-lexgraph« te vesti zavrača.

Helsingfors, 23. nov. Ž. V. Sovjetski Rusiji je bilo te dni ustrežljih 16 uradnikov tekstilnega trsta. Agente GPU so opazili, da več krojačev prodaja obleke po visokih cenah. Arefinirih je bilo 40 uradnikov državnega tekstilnega trsta, od katerih je bilo 16 obsojenih na smrt in ustrežljih, ostali pa so bili obsojeni na deset let težke ječe.

Gospodarsko združevanje v Podonavju

Avstro-madžarska trg. pogodba

Dunaj, 23. nov. tg. Trgovinska pogodba med Avstrijo in Madjarsko bo podpisana prihodnjo soboto. Menda je bil pri pogajanjih v Budimpešti dosežen rekord, ker so ostali delegati dva dni in dve polni noči neprestano okrog pogajalne mize, tako da so nekateri že fizično onemogli. Izjave zveznega kancelerja dr. Dollfusa in podkancelerja dr. Winklerja, ki sta oba prisostvovala pogajanjem dajejo že jasne slike o bodočih odnosih med obema državama za razdobje od 1. januarja 1933, ko stopi pogodba v veljavo, pa da 1. januarja 1934, ko poteče. Od prihodnje sobote do novega leta bo pogodba sicer tudi že delovala, toda neobvezno v toliko, ker bo njeno uvajanje nadzorovala posebna mešana komisija, ki ima nalogo, da ob novem letu predloži svoja opazovanja in predlaga morebitne popravke, ki jih je praksa narekovala.

Avstrija in Madjarska sta svoje medsebojne trgovanje postavile na razmerje 1:1, to se pravi za vsak avstrijski šiling avstrijskega uvoza na Madjarsko bo Madjarska prodala en in pol šilinga svojega blaga. Turizem pri tem ne pride v poštev. Avstrija si je v tej pogodbi predvsem zagotovila trg za svoj les, celulozo in papir. Pogodba daje Avstriji pravico, da uvaža v Madjarsko 1000 va-gonov in 1.700 vagonov rotacijskega papirja. V

kolikor se tiče suhega stavbenega in in rezanega lesa, potrebuje Madjarska letno 20.000 vagonov, katere je po večini dobavljala iz Češkoslovaške in deloma tudi iz Jugoslavije. Nova trgovinska po-godba zagotavlja Avstriji 7000 vagonov ali eno tretjino celokupnih potreb madjarskega lesnega trga. Preračunano v denar znaša avstrijski bodoči izvoz lesa na Madjarsko okroglo 12 milijonov šilingov ali 1 milijardo 200.000 Din.

Madjarska pa si je zagotovila zelo ugodne kontingente za izvoz v Avstrijo svoje živine, de-belih svinj, speharjev, slanine, vina, zelenjave, sadja, perutnine, jaje in mesnih izdelkov. Tudi moka bo uživala posebne režijske ugodnosti. Po-godba uvaža pri moki kontingent 750.000 m. stotov. Glede sadja, jaje in perutnine se zviša madjarski kontingent za 50 odst.

Budimpešta, 23. novembra. Ž. Predsednik vlade Gömbös je imel v Miškolcu zborovanje pred 5000 ljudmi. Gömbös je na tem zborovanju naglašal po-trebo narodnega edinstva. Počasi bo tudi svet uvi-del, da je bila Madjarski storjena krivica. Kar se tiče gospodarske politike, je Gömbös naglašal po-trebo sodelovanja z Italijo in Avstrijo, zlasti v po-gledu plasiranj viškov žita.

Seja Narodne skupščine

Belgrad, 23. novembra. I. Današnja skupščinsko seja je otvoril podpredsednik skupščine dr. Hasan-begović. Podpredsednik skupščine je nato sporočil, da liste za odbora za proučevanje zakonskega na-drta o spremembah in dopolnitvah zakona o dru-štvi in volitvah narodnih poslancev še niso gotove ter nato naproša skupščino, da prvi dve točki za-enkrat stavi z dnevnega reda. Skupščina je to odo-brila. Nato je podal svoje poročilo dr. Ante Kun-tarić, poročevalec odbora za proučevanje zakonske-ga predloga o protokolu za turistični promet med kraljevino Jugoslavijo in republiko Češkoslovaško. Dr. Kuntarić je v svojem govoru poudaril, da je imela naša država v preteklem letu od turizma 340 milijonov dinarjev čistih dohodkov. Ta turistični spoznam s Češkoslovaško bo se bolj učvr-stil in poglobil bratske odnose med obema na-rodoma. Konvencija je bila potem sprejeta v na-čelu in v podrobnostih z glasovi vseh navzočih po-slancev. Za to konvencijo je bil istaklo sprejet za-konski predlog o začasnem trgovinskem sporaz-umu med Jugoslavijo in Grčijo. Nato je bila volitev članov odbora za proučevanje zakonskega predlo-ga o spremembah in dopolnitvah zakona o društvi in volitvah narodnih poslancev. Za oba odbora sta bili predloženi dve listi: eno je postavil poslanski klub JRKD, drugo pa Jugoslovanski narodni klub. Izid volitev je bil: Za odbor za proučevanje zakon-skega predloga o društvi je volilo listo Viktorja Po-gačnika (JRKD) 117 poslancev, listo dr. Mi-lana Metikoša (Jugoslovanski narodni klub) pa je volilo 30 poslancev, 1 poslanec je oddal prazno glasovnico. Tako je dobila lista Pogachnika 25 man-datov, lista dr. Metikoša pa 6 mandatov. Za odbor za proučevanje zakonskega predloga o spremem-

bah volivnega zakona je volilo listo dr. Ninko Pe-rića (JRKD) 116 poslancev, listo dr. Bačiča (JNK) pa 19 poslancev. Tako dobi lista dr. Perića 25 mandatov, lista dr. Bačiča pa 6 mandatov. Pred-sednik skupščine dr. Kumanudi je nato pozval iz-voljene člane za oba odbora, da se popoldne kon-stituirajo, kar se je tudi zgodilo. Prihodnja seja na-rodne skupščine bo sklicana pismenim potom, ker morajo sedaj delati izvoljeni odbori.

Belgrad, 23. nov. I. V »Jugoslovanski narodni klub« je vstopil dr. Milan Metikoš, do sedaj član poslanskega kluba JRKD.

Obsojen na smrt in - ušel

Dunaj, 23. nov. tg. Porotno sodišče v Linzu je danes zvečer po dolgi porotni razpravi obsodilo 45-letnega mesarja Franca Leitgöba na dosmrtno težko ječo s temnico vsakega četrta leta, ker je po lastnem priznanju umoril in oropal sedem žensk. Mnogoštevilno občinstvo v razpravi dvorani je glasno odobraval razsodbo. Ko pa so pazniki od-vedli Leitgöba, se jim je, ker je silno močan, iztr-gal, skočil kot blisk na hodnik, odprl okno in se s prvega nadstropja nemudoma pognal na cesto. Pred sodnim poslopjem je stalo sicer nekoliko stotin ljudi, ki niso mogli več v dvorano, bili pa so vsi popolnoma presenečeni, ko je skočil morilec z okna in se nihče ni ganil. Leitgöb se je pri skoku samo neznatno poškodoval pri desnem očesu. Takoj se je pobral s tal in bežal dalje. Posrečilo pa se je ne-kemu stražniku, da ga je dohitel. Šele po prvi rokooborbi se je posrečilo obsojenca premagati in ga spravili nazaj v ječo.

K gledališki debati

Slovenska opera in opereta

Trenotno se mnogo piše o naši drami in prav bi bilo, da spregovorimo tudi par besed o naši operi in opereti. Neki ljubljanski dnevnik je po-ročal 4. t. m. o letošnji repizi »Zaljubljen v tri oranže«. Gospod poročevalec je zavil svoje poro-čilo v svilo, baržun in žamet in to z namenom, da ne škoduje že itak zelo plemenitu obisku naše ope-re in tudi letošnje operete. Do tu bi bilo v redu. — Ker pa gre za našo opero, tradicijo našega kulturnega zavoda in slovenskega naroda, je treba spregovoriti odkrito besedo ob dvajseti uri. Naši operi preti pogin, zato bomo odkriti in pošteno, alopomisenje le škoduje. — Trditev g. poročevalca, da je bila letošnja uprizoritev »Treh oranž« mnogo boljše od one pred 5 leti, absolutno ne velja! Vsa nova zasedba partij v letošnji se-zoni je bila mnogo slabša od one pred 5 leti. Tudi operni zbor že davno ni več tak, kot je bil nekaj. Zelo slabo je zaseden z drugimi tenorji in drugimi basi. S prvimi tenorji in prvimi basi pa ni dosti boljše. Nad letošnjo uprizoritvijo »Treh oranž« je vladala na odru kot v orkestru precejšnja po-vršnost in nesigurnost. — Hvalisanje slabih pred-stav je le v škodo zavodu in v potuho članstvu. Obiskujoče občinstvo pa si itak ustvari svojo sod-bu in — izostane. Sedanja opera je komaj še sen-ca od one iz leta 1918—1924. Nedozorele upri-zoritve v opernem gledališču so na dnevnem redu. Dobre so redke in so bele vrane med črni. Naša opera potrebuje sposobnega, veččega ravnatelja, umetnika in ekonoma, ki bi znal v polni meri upoštevati tudi okus in želje obiskujočega ob-činstva. — Z modernimi operami pri nas za enkrat ne gre, občinstvo jih odklanja, hite so prazne, bla-gajna prav tako in članstvo trpi, ker že mesece premeta plačlo le v obliki akonfacije. Nameščaj se kontraktualni člani, starejši prevedeni in po-vsem sposobne in priznane umetniške moči pa se penzionirajo. To se je zgodilo letos. — Čemu na-mesčati kontraktualne člane, za katere je določen le omejeni kredit, prevedene pa radi preveč kontraktualnih penzionirani in jih naprtiti državni blagajni v novo breme. Ali je to umno gospodar-stvo in državi v prid?

Zasedba opernih pevcev z ozirom na stroko stoji na glavi. Tako n. pr. nedostaja naši operi predvsem muzikalno naračenežnega opernega režiserja, kot so bili nekaj Würser, Marek in Knittl, dalje dobrega junaškega tenorja, ju-naške pevke, operne koloraturke, operne subrete, prvovrstnega baritona in serijoznega basu. — Vse kar je, se lovi iz dneva v dan, vse tako pro forma in po simpatijah. Eto za enkrat tri dokaze: juna-ško, sopransko partijo »Tosca« poje pri nas operna altistka odnosno mezo-sopranistinja, drugo, tako partijo »Turandot« in prav tako tretjo t. j. San-tuzza (Cavalleria rusticana) itd. itd.

Z opernim repertoarjem je ista. Že dvajset let se uprizorjajo ene in iste opere, kakor: Faust, Car-men, Trubadur, Rigoletto, Manon, Mignon, Aida, Traviatta, Sevilski brivec, Bajazzo, Cavalleria ru-sticana, Hoffmannove pripovedke itd. vedno ena in ista poja. V tekoči sezoni se je čula dosti le ena novitela »Hlapec Jernej«, pa še to je ob-činstvo odklonilo. Občinstvo si želi ljudskih in melodioznih oper, kakor: Afričanka, Nér-miz Portičev, Hugenotti, Balašama, Trobentač iz Pekinga, Romeo in Ju-lija, Evangeljnik, Vesele žene Wind-zorske itd. Za razumevanje in prenašanje tež-

ke moderne opere ni sedanji čas. Sedanji težki čas zahtevajo lažje in veseleje glasbe. Občinstvo išče v gledališču razvedrilo po končanih težkih dnevnih poslih, polnih skrbi. Sedanje operno rav-nateljstvo pa vsega tega ne vidi, ne čuti z občinstvom in gre svojo pot. Občinstvo pa si ne da diktirati repertoarja za svoj denar po želji oper-nega ravateljstva.

Prav tako je z našo opereto. Opereta je bila dosedaj glavni vir dohodkov in moramo jo go-jiti. Na žalost pa letos tudi ta panoga lažje umetnosti popušta. In zakaj? V opereti so se vsi-drali nekateri, ki mislijo, da je gledališče tola za razne začetnike-igralce in za začetnike-režiserje brez predhodnega študija. Na tej metodi ravno hirata naša opera in opereta. — Cisto napačno je še nedavno izraženo misljenje opernega ravnatelj-stva, da je režisersko vprašanje v operi rešeno s tem, da bodo režirali opero in opereto dramski režiserji. Absolutno ne velja! Noben igralec in noben režiser ni univerzalen. Vsak se naj-bolje udeležuje v svoji individualni stroki, nikdar se pa ne more igrati ali režiser s polnim uspe-hom udeleževati v stroki, ki ne spada v njegovo individualnost. Eksperimentiranje z dramekimi re-žiserji, opernimi pevci v opereti, kakor z začetniki, je absolutno v kvar opereti. Opereta zahteva zrelih veseloigernih igralcev, ki obvladajo prozo z vso zahtevajočo tehniko in ne igralcev diletantov. Pevska plat teh igralcev pa ne zahteva opernih pevcev, razen prve operetne pevke, subrete in operetnega tenorja, v klasičnih operetah pa tudi mladostnega spevokomika. Operetnim igralcem in pevkom pa je absolutno potreben šarm, espri, ele-ganca in virtuosno obvladanje proze. Vsega tega, osobito pa v tej sezoni bridko pogrešamo. — Zakaj? — Letošnja opereta je brez pravega operetnega režiserja, ki smo ga doslej imeli. — Bridko se je to opazilo pri letošnji repizi operele »Viktorija in njen huzar«, še hušje pri domači vpi-zoritvi operele »Erika«. — Vidno pada tudi naša opereta v skrajni dilantizem. — Pa še to, naša opereta ima to sezono le enega komika, resnične-ga komika in to le mladostnega, nima pa karak-ternega in ne drastičnega komika, nima operetne sub-rete, nima operetnega tenorja, nima komične sla-re. Kar se danes giblje v naši opereti so le euro-gati. Važne operetne vloge so zasedene s člani zbora — neigralci. — In operetni repertoar? Same plehke operete, opernemu ravnateljstvu niti v sanjah ne pade na um, da bi poseglo po dobrih, klasičnih operetah, kakor: Zvonovi korneljski, Caričine Amacanke, Donna Juanita, Umetniška kri, Punčka, Slovaska princesa, Zakleti grad, od starejših iz predvojnega dobe: Jesenski manever, Sramežljiva Suzana, Kletar, Modra mazurka itd. — Ogledimo si res umetniško vodeno zagrebško ope-ro in opereto — pa ljubljanska? — Da, da, tempora mutantur!

G. upravnik, ali vsega tega ne vidite? Ali ne vidite, da se Vaši slabi svetovalci skrivajo za Vašim hrbtom? Da vse svoje odloke izdajajo pod geslom: Po naredbi g. upravnika ali po naročilu g. upravnika itd. Samo da krijejo samega sebe! Ali vam niso znane vseobsepioče nerednosti v naši operi? Intrige, večni prepri med opernim članstvom in njenim ravnateljstvom! Nedisciplinir-nosti! Kdo je temu kriv? — G. upravnik, rešite našo opero! Izostali abonenti.